No. 1085 Zaterdag 8 October 1904. 21ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaaí

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 7 October.

INVLOED VAN NEDERLAND OP JAPAN.

I.

Dr. H. Blink schreef in de *Vragen den Dag* een hoogst belangrijke studie over Japan en de Japaneezen. Niet zonder trots zal de hollander daarin gelezen hebben welk een krachtigen invloed Nederland uitoefende op de ontwikkeling van Japan. Het is tevens een treurige herinnering aan vroegere grootheid en macht, ten koste dikwijls, helaas, van de meest heilige beginselen. Om volledig te wezen zullen wij van de verschillende tijdvakken een klein overzicht geven, door eenige korte uittreksels van Dr. Blink's studie:

Het is denkelijk niet voor 1585 dat een Nederlander in Japan voet aan wal zette. Dirk Gerritsz uit Enkhuizen, die als constabel of busschieter in dienst der Portugeezen een aantal jaren in Indië had rondgezworven, kwam in den zomer van 1585 in Japan en bracht er 7 maanden door. Met zijn stadgenoot, den beroemden Jan Huigen van Linschoten keerde hij in 1589 naar Europa terug, waar zij in 1590 of 91 weder aankwamen. Door de verhalen daar opgedischt van de wonderen en rijke gewesten in het verre Oosten, kon bij ondernemende Nederlanders, met voor niets terugdeinzend durven en overvloed van kapitaal, gemakkelijk geestdrift gewekt worden voor een expeditie naar Japan en Oost-Azië. Te Rotterdam, dat der voorgaande zusterstad Amsterdam haar gelukkige ondernemingen benijdde, zond de „Compagnie van Verhagen" een expeditie uit bestaande uit vijf schepen onder Jacob Mohu en Simon de Cordes. Japan was het doel en om Afrika en de Portugeesche bezittingen te vermijden, besloot men zuidwestwaarts rondom Zuid-Amerika te varen, en dan tevens den Spanjaard in zijn Zuid-Amerikaansche bezittingen te bestoken. De kusten van de Zuidzee, vooral het rijke Peru, wekten tevens de begeerte der Hollanders wegens te verwachten handelsvoordeel. Door de moeielijk bevaarbare Straat van Magelhaens (de opene zee ten Z. v. Zuid-Amerika was nog niet ontdekt) moest de tocht genomen worden. Na 10 maanden bereikte men deze, en een half jaar was noodig om de straat in den winter door te komen, waar ongeveer 100 man aan ziekten verloren zijn gegaan. Van deze met ongelukken worstelende expeditie, waarbij wij niet verder kunnen stilstaan, kwam het schip *de Liefde* onder schipper Jacob Quakernaack, in Japan aan. Doch de Nederlanders werden hier door de Japaneezen, opgestookt door de Portugeezen, gevangen genomen en het schip werd prijs verklaard. Zes jaren bleef Quakernaack in Japan, wist in 1606 te ontkomen aan boord van den Admiraal Matelief, en deelde nadere berichten aan de Nederlanders mede omtrent Japan, zooals hij dat gedurende zijn gevangenschap had leeren kennen. Daardoor werden de Nederlanders aangespoord dit land zelf te bezoeken en den 2en Juli 1690 verschenen twee schepen onder Reinier Dirksz, voor Firando, een klein eiland dicht bij Nagasaki, een der aanzienlijke steden op het zuidelijkste der drie groote eilanden.

Dit eerste bezoek aan Japan was het begin van den later belangrijken handel van Nederland met dit Rijk. De kennismaking met den keizer van Japan viel ten gunste der Nederlanders uit te meer daar de vorst zijn staatkunde tegen de Portugeezen begon te keeren, die door hun progaganda voor het Christendom gevaarlijk geacht werden, omdat de afhankelijke vorsten en de natie een anderen heer [den Paus] boven den keizer leerden kennen. Reeds was de Keizer begonnen de Christenen te onderdrukken, en den voortgang van dien godsdienst te stuiten, en hij vond het van belang voor zijn Rijk en gezag een ondernemend volk te ontmoeten, hetwelk lijnrecht tegen de Portugeezen gekant, van hen zoowel in godsdienst als in staatkunde verschilde. In hoever dat volk Christenen waren, was den Keizer van Japan onverschillig, indien zij het maar niet waren, op de wijze der Portugeezen en Jezuieten. Want in Japan wilde men het Christendom niet meer dulden, en werd het geheel onderdrukt.

Door deze omstandigheden werden de Nederlanders begunstigd, toen zij voet trachten te krijgen in Japan. Het was de Ned. Oost-Indische Compagnie, die in 1611 toestemming verkreeg op dit land handel te drijven, en op een eilandje in de haven van Firando een factorij te vestigen (niet ver van Nagasaki). De onderkoopman Jacob Spex, (later Gouverneur Generaal) stond hier aanvankelijk aan het hoofd van den handel. Maar hij vond nog geduchte mededingers in de Portugeezen, die het land beter kenden en door hun langer verblijf nog altijd grooten invloed hadden. Dezen deden zelfs al het mogelijke, om de Hollanders afbreuk te doen, schilderden hen af als zeeroovers en als menschen zonder eenigen godsdienst. En toen zij bemerkten, dat de regeering van Japan de toeneming van het Christendom met vrees beschouwde, wezen de Portugeezen met ijver er op, dat de Hollanders evengoed Christenen waren als de Portugeezen, om hen aldus ook in ongenade te brengen. Dit belette niet, dat de Portugeezen uit Japan verdrongen werden, en dat hun enkel het kleine eilandje Decima bij Nagasaki tot verblijfplaats werd aangewezen, terwijl hun handel op Japan aan allerlei beperkingen werd onderworpen. De Hollanders rezen gelijktijdig in de achting der Japaneezen. En eindelijk besloot de Keizer de Portugeezen geheel uit zijn gebied te verwijderen, de Roomsche Christenen uit te roeien en alleen met de Hollanders, die niet ontkenden Christenenen te zijn, maar geenszins op de wijze der Portugeezen, den handel te laten voortbestaan. Dit sloot evenwel niet uit, dat hun handel evenzeer als die met Portugal aan vele beperkingen was onderworpen.

Nadat de Keizer de macht der Katholieken en der Portugeezen in zijn rijk geknakt had, was hij minder om de viendschap der Hollanders verlegen dan vroeger, toen zij een tegenmacht tegen den invloed der Portugeezen moesten vormen. De verhouding met de Hollanders werd koeler, onhandigheden van eenige ambtenaren der Compagnie prikkelden de gevoeldigheid des Keizers, en in 1641 werden zij genoodzaakt hun factorij van Firando naar het eilandje Decima, het vroegere verbanningsoord der Portugeezen, over te brengen, opdat zij geen gelegenheid zouden hebben het Christelijk geloof in Japan te verbreiden.

De Hollanders schikten zich in het geval. De dertig jaren, dat zij den handel met Japan gedreven hadden, waren voordeelig geweest. De handel in zijde, vroeger enkel door de Portugeezen gedreven, hadden zij weten te verwerven, en aanzienlijk was de handel op Japan. In het laatste jaar hunner vestiging op Firando, maakten de Hollanders voor hun goederen op Japan verhandeld nog acht millioen gulden, behalve het zilver. Zulke voordeelen waren voor een handeldrijvend volk niet op te geven. En toen de

Feuilleton.

In de diepte der zee.

II.

Nu zou men kunnen meenen, dat deze wezens uit „het land der uiterste duisternis", blind moeten zijn. Verre van daar! Zij bezitten oogen, dikwijls naar evenredigheid veel te groot voor hun lichaam. Maar de natuur doet nooit iets te vergeefs: zij bezitten inderdaad lantaarns om hun weg te verlichten. De Halosaurus Macrochil, bij de Azoren uit 1400 M. diepte opgevischt is geheel verlicht; hij bezit 64 prismatische schubben, waarvan elke werkt als een lamp achter een doorschijnend vlies, als een vlam achter een glas. Zoo verspreidt hij rondom zich een schitterende glans, die den omtrek verlicht en hem geleidt; 't is of hij met electrische uitwassen behangen is. Andere visschen hebben een lichtenden kop en zwemmen, als omgeven door een aureool.

Het licht, dat de zonderlinge bewoners der groote diepten (visschen, wormen, schelpdieren, zeesterren, enz.) uitzenden, is dikwijls gekleurd: rood, geel, groen, blauw. Trouwens in dit donkere rijk doet ieder zijn best om licht te verspreiden, en ieder heeft daartoe zijn eigenaardige middelen. Nu eens wordt de phosphorescerende glans als uitgewasemd door de geheele oppervlakte des lichaams, dan weer door de oogen alleen, of door de pooten, de voelhorentjes, enz. Er zijn er zelfs, die twee afzonderlijke lichten aan weerszijden van het lichaam hebben, zoo als des avonds onze rijtuigen. Deze dienen ongetwijfeld om, als wandelende lantaars, voor hun minder bevoorrechte natuurgenooten, den stikdonkeren nacht te verhelderen.

Laten wij hier nog bijvoegen, dat deze wezens niet alleen over wezenlijke verlichtingsorganen beschikken, maar dat zij bovendien niet van kleuren ontbloot zijn. Men heeft er zels opgehaald, wier tooi inderdaad prachtig was. Zoo vond men o. a. schelpdieren, die tot aller verbazing fraai rood gekleurd waren.

Wij zouden al te wijdloopig worden, wanneer wij al de grillige vormen wilden beschrijven, welke deze zonderlinge wezens ons toonen, en de vaak allervreemdste organen, die zij bezitten, om zich te verdedigen of hun prooi te bemachtigen.

Wanneer men bedenkt, welk een ontzettende drukking zij daar in die onmetelijke diepte ondergaan, kan 't geen verwondering baren, dat zij, aan de oppervlakte gebracht, onmiddellijk opzwellen, zoo zelfs, dat de ingewanden naar buiten geworpen worden. Hun domein is in de diepte, daar alleen kunnen zij leven. Leven, ja, maar alleen op voorwaarde, dat zij elkander verslinden; want de kleine diertjes, welke elders den visschen tot voedsel dienen kunnen daar niet bestaan. Zoo ergens, dan geldt daar de wreede wet: dooden of gedood worden; eten of opgegeten worden. Zij zijn dan ook alle zeer sterk gewapend. Onbeschrijfelijk moet dus de jacht zijn in deze stilte, in dezen nacht, enkel verlicht door de begeerige wezens, die elkander vervolgen.

Wat het plantenrijk op groote diepte betreft, dit schijnt, naar onze begrippen, wel de verkeerde wereld. Want de Oceaan heeft zijn planten, zijn bosschen, zijn maagdelijke wouden, zijn mostapijt, zijn kleurrijke bloemen. Maar...... deze planten hebben geen wortels: zij bezitten alleen een voet, waarmede zij aan de rotsen of het slijk zijn vastgehecht. Zij kunnen de wortels ontberen, omdat zij alleen door het water, maar niet door den bodem gevoed worden. Want let wel! Als wij spreken van planten, is dit slechts in oneigenlijken zin. Vooral die, welke op groote diepte gevonden, worden, zijn wezenlijke dieren. Zij vormen als het ware een overgang tusschen de beide natuurrijken: planten zijn het naar den vorm, naar het uiterlijke, dieren echter door de levenswijze.

Het woord bosch is niet te sterk voor deze wonderbare vegetaties, waarmede de bodem der zee bekleed is, en die alleen door het sleepnet aan het licht gebracht worden. Daar in de afgronden van den Oceaan bevinden zich uitgestrekte velden bedekt met sponzen, die op struiken of heesters gelijken, met takken van 50 tot 80 cM. lengte, menigvuldig als de heiplant op de vlakte. Monsterachtige garnalen grazen daar, en hechten zich met de haken van haar achterpooten aan de sponzen vast. Sommige dezer planten, om ze nogmaals zoo te noemen, zijn met teedere draden aan den grond gehecht, draden zoo fijn, dat zij op haartjes gelijken.

Keizer van Japan gelastte de gebouwen, die aan het Christendom herinnerden, al was dat ook enkel door de jaartallen van stichting volgens de Christelijke tijdrekening, af te breken, om den Zondag niet te vieren, opdat *de gedachtenis van dien dag teniet ga*, en zich van alle uitwendige godsdienstoefening, als overluid bidden spalmzingen enz. te onthouden, antwoordde François Caron, het hoofd der Hollanders in Japan: „Al wat Uwe Majesteit gelieft te gebieden, zullen wij stiptelijk nakomen."

De kwellingen en onderdrukkingen, die de Hollanders van de achterdocht der Japaneezen hadden te verdragen, waren vele. De Hollanders waren feitelijk op het eilandje, waar hun factorij gevestigd was, gevangen; zij mochten niet in de stad komen. Alle brieven werden geopend, alle personen betast, alle daden, bijkans alle woorden werden bespied, het begraven der dooden werd verboden; men moest de lijken in zee werpen, enz. De naam Christus mocht niet over hun lippen komen, het kruis of eenig teeken des geloofs mocht niet vertoond worden.

Japan werd van nu af een voor den handel gesloten rijk, de Nederlanders uitgezonderd, en geen inboorling mocht zich op straffe des doods uit het land verwijderen. Dit voorschrift werd zoo streng gehandhaafd, dat, toen in 1640 een gezantschap uit de Indisch-Portugeesche stad Macao kwam, om hernieuwing van de toelating van den Portugeeschen handel te vragen, al deze personen des doods schuldig werden verklaard en terecht gesteld; slechts 13 slaven, die geen Christenen waren, werden teruggezonden.

Het tijdperk der christenenvervolging, waardoor tal van inlanders, die zich hadden laten bekeeren, getroffen werden, was verschrikkelijk, wreed waren de uitvindingen, om het martelen te vermeerderen. Van 1622—1623 werden 130 personen onthoofd of verbrand. In 1624 werden te Jeddo 128 personen verbrand, omdat men aldaar een Roomsch priester gehuisvest had.

Te Firando, waar in dien tijd de Hollanders nog verblijf hielden, werden in 1624 nog ± 36 menschen verdronken. Om het Christendom met wortel en tak uit te roeien werd bepaald, dat vijf naburen voor elkander moesten instaan, zoodat, wanneer ergens een Christen gevonden werd, behalve de huisgenooten nog twee Christenen aan beide zijden moesten ter dood gebracht worden. En toen dit niet baatte werd er bij gevoegd, dat ieder, die tot de jaren van onderscheid gekomen was, twee borgen moest stellen, dat hij geen Christen was.

Het kleine eilandje Decima bleef aan de Nederlanders tot vestiging gegund en zij waren de eenigen, wien het geoorloofd was met Japan handel te drijven, doch zij moesten daarbij vele plagerijen en vernederingen verdragen. Moet men Kaempfer gelooven, dan stonden de Nederlanders bij hun audientie te Jeddo aan allerlei beleedigingen en vernederingen bloot, moesten zij voor den Keizer dansen en springen en allerlei vertooningen geven, zij moesten hun bovenkleederen ten genoege van het hof uittrekken enz. Zeker is veel daarin overdreven of onjuist.

Soms werd de handelwijze der Japaneezen voor de Nederlanders zoo onverdragelijk, dat het bestuur der Oost-Indische Compagnie te Batavia voorstellen deed om de factorij op te heffen, o. a. in 1652, maar de bewindhebbers verzetten zich hiertegen. De voordeelen van den handel waren te aanzienlijk, om ze prijs te geven, zelfs onder die omstandigheden. Tot 1672 was de handel op Japan hoogst winstgevend. In dit jaar werd er echter een verordening door Japan uitgevaardigd, die den Hollandschen handel zeer benadeelde, en als het begin van den achteruitgang moet beschouwd worden. Den Hollanders werd namelijk de uitvoer van zilver verboden en daarenboven werd van alle in te voeren goederen een maximum hoeveelheid vastgesteld. Daarbij kwam nog, dat de Japansche ambtenaren op allerlei wijzen voordeelen wisten te verwerven van den handel met de Hollanders, wat de winsten verminderde. Nog verschillende beperkingen hadden er plaats, die telkens weer zwaarder op den handel drukten. In 1685 werd een uitvoer–maximum vastgesteld van ongeveer 1 mill. gulden 's jaars; in 1699 werd de uitvoer van koper beperkt, en in 1700 het aantal schepen, dat jaarlijks Decima mocht aandoen, van 7 op 4 gesteld, en weldra werd het zelfs tot 2 verminderd. Zoo bleef het gedurende de 18de eeuw.

Wordt vervolgd.

OUD EN NIEUW.

Donderdagavond hield de „Curaçaosche Maatschappij" hare tweede algemeene vergadering op de bovenzaal der Societeit de „Gezelligheid." Hoogstwaarschijnlijk afgeschrikt door het slechte weer, waren vele leden thuis gebleven, zoodat de vergadering slechts uit twaalf personen bestond, waaronder de Hoogedelgestrenge heer Gouverneur C. Statius Muller.

Nadat de Voorzitter den H. E. G. heer Gouverneur had aangeboden de vergadering te openen en te leiden en Deze daarvoor had bedankt, zeggende overtuigd te wezen, dat het voorzitterschap in goede handen was, opende de heer Chapman de vergadering.

De Notulen werden voorgelezen en goedgekeurd, de beide commissies brachten hun rapporten uit en verklaarden, dat alles in orde was bevonden.

En hierbij was al het oude afgedaan en kwam het nieuwe.

De Voorzitter vroeg aan de vergadering machtiging om post 6 der goedgekeurde begrooting waarbij ƒ 250 werden uitgetrokken voor de uitgave van het jaarboekje, te mogen wijzigen. Het bestuur stelde voor een verslag te laten drukken in plaats van een jaarboekje en het geld, wat hierdoor zou worden uitgewonnen te besteden aan het huren van een geschikt lokaal in de stad om daarin de leeszaal te vestigen. Het kamertje achter in het fort was wel wat ongelegen. Wanneer midden in de stad de leeszaal zou zijn opgericht, kon men een drukker bezoek der leden verwachten.

Dit voorstel werd algemeen goedgekeurd en de machtiging gaarne gegeven.

Op de tweede plaats vroeg de Voorzitter, of het niet goed zoude wezen hier een cursus te openen voor hoedenvlechtsters. Ook op Curaçao worden eenige vrouwen gevonden, die de vlechtkunst zeer goed verstaan, over het algemeen echter wordt er te slordig gewerkt wat zeer nadeelig werkt op den bloei dezer industrie. Wanneer nu de minder bekwame vlechtsters door de betere onderricht konden worden en controle uitgeoefend op het af te leveren werk, zou dit zeker strekken tot verlevendiging der vlechtindustrie.

Ook dit plan werd van harte toegejuicht.

Ten derde meende het Bestuur deze gelegenheid te mogen gebruiken om den leden eens duidelijk te maken, waarom de tombola zooveel vertraging had ondervonden.

Vooreerst is de verkoop van loten wel wat tegengevallen. In 't begin liep alles uitstekend, maar toen de tentoonstellingsweek voorbij was brak er een staking uit onder de koopers. Had het Bestuur zich voorgenomen de tombola te houden na verkoop van minstens 1000 loten, zoodat de Maatschappij dan ƒ 500 vrij geld kreeg, nu moest er wel besloten worden tot de loterij met slechts 790 loten.

Voor deze ƒ 345, daardoor verkregen, heeft de Maatschappij 290 voorwerpen aangekocht, meest alle van arme inzendsters, die voorschot genoten hadden. Maar juist deze aankoop gaf vele moeilijkheden, daar met de inzendsters op de eilanden slechts per brief onderhandeld kon worden, hetgeen een uitgebreide correspondentie ten gevolge had. Eerst einde September was men met alles kunnen klaar komen. Verder bracht het uitzoeken der ingezonden artikelen en het terugzenden daarvan aan de verschillende eigenaars groote vertraging der werkzaamheden.

't Spijt het Bestuur wel, dat de tombola zoo lang werd uitgesteld, maar het kon moeilijk eerder. De verloting zal zeker binnen eenige weken geschieden.

De Voorzitter vraagt nu, of soms een der leden iets wenscht voor te stellen, of verdere ophelderingen verlangt.

Pater Wahlen is ten zeerste verheugd over het plan van het Bestuur om de leeszaal op een geschikter plaats te brengen, doch vindt dit, als het hierbij blijft, nog maar een halven maatregel. De leeszaal der Maatschappij dient, volgens zijn meening, meer om de leden bij elkander te brengen ter onderlinge bespreking der landbouwbelangen, dan wel hun gelegenheid te verschaffen tot lezen. Het is immers toegestaan de boeken mede naar huis te nemen, en daar kan men veel beter lezen en studeeren, dan in een zaal, waar men toch nooit zoo ongestoord wezen kan als te huis. Een leeszaal derhalve, ook midden in de stad, zal nu juist niet meer *lezers* trekken, wordt echter zoo'n lokaal gezellig ingericht, aantrekkelijk gemaakt, niet juist door 't verkrijgbaar stellen van sterke dranken, maar toch bijv. wel van bier, spuitwater, thee etc. dan wordt de kans misschien grooter, dat er ook meer bezoekers komen. Legt men dan op de tafeltjes landbouw-couranten-brochuren en dergelijken, dan zal van zelf het gesprek op den landbouw komen, en zoo zal men gezellig en nuttig met elkander kunnen spreken, en niet alleen maar even binnenkomen om een boek uit de bibliotheek te halen en weer aanstonds naar huis gaan. Was lezen het doel dan zou het niet noodig wezen de bibliotheek midden in het centrum der stad te brengen. Hoofddoel bij deze verplaatsing moet wezen, het lokaal gezellig en aantrekkelijk te maken als verzamelplaats der belangstellende leden.

De Voorzitter antwoordde hierop, dat het Bestuur met dergelijk plan zeer was ingenomen en de beste pogingen in het werk zou stellen om 't zoo spoedig mogelijk te verwezenlijken.

De heer de Lannoy meent, dat het lokaal al zeer aantrekkelijk zal worden, maar daar het heerlijke bier van Lans „*Het Hert*" verkrijgbaar wordt gesteld.

De vergadering stemt dit van harte toe.

Pater Wahlen vraagt verder, of het mogelijk zoude wezen, dat de „Curaçaosche Maatschappij" bij het oprichten van een eigen lokaal samen ging met het Land-, taal- en volkenkundig Genootschap, dat ook een zeer mooie bibliotheek bezit, die even weinig wordt gebruikt. Met vereende krachten zou men misschien iets meer vermogen dan elk afzonderlijk.

Voorzitter verklaart, dat van de kant der Curaçaosche Maatschappij volstrekt geen bezwaar bestaat tegen dit voorstel. Het Bestuur is bereid te onderzoeken in hoeverre het uitvoerbaar zal wezen. Een samengaan van beide vereenigingen tot oprichting van een gemeenschappelijk lokaal meent ook hij zeer gewenscht.

Ten slotte verzoekt de Voorzitter machtiging om den heer J. H. J. Hamelberg, een cadeau aan te bieden als hulde aan zijn volhardenden ijver, waarmede hij een jaar lang het secretariaat geheel belangeloos heeft waargenomen. Dat de heer Hamelberg steeds in den geest der leden gewerkt heeft, toonde wel zijn verkiezing tot Voorzitter der Maatschappij.

De machtiging werd bij acclamatie verleend.

Ten laatste deelde de Voorzitter mede, dat de Maatschappij dit jaar

---

Wanneer wij een weinig naar de oppervlakte stijgen, vinden wij nog meer voorwerpen, die onze bewondering wekken, want van de grootste diepte tot bijna aan den oever is de zeebodem met allervreemdste planten getooid. De zee-anemoon, een lederachtig en kleverig dier, beweegt zich duidelijk voor het oplettend oog, en gelijkt een bloem, met veelkleurige bloembladjes. Dit bloemdiertje heeft voedsel noodig. Het kan er niet aan denken de voorbijsnellende garnalen of visschen te achterhalen, en daarom wacht het geduldig tot een wormpje, een pas uit het ei gekropen vischje, tegen zijn blaadjes stoot. Met een plotselinge beweging sluit het zich nu, en zijn blaadjes, die tevens tot voelsprieten dienen, grijpen de prooi vast, en deze verdwijnt in den bek, die tevens maag en afvoerkanaal is. En de lichtste aanraking van het voorbij zwemmende dier is voldoende; want deze kleurige bloembladjes, zoo bekoorlijk voor het oog, zij gelijken op roode en witte rozen, zijn een verschrikkelijk wapen, dat brandt en vergiftigt te gelijk, en zich aan alles vastklemt, als de armen van een poliep.

Is de zee-anemoon de overgang van het planten- tot het dierenrijk, het koraal vormt als het ware den schakel tusschen het rijk der levende wezens en het levenloos gesteente: het is een dier, dat ten laatste in steen verandert. De Grieken hielden het voor een plant, welke zij de „Dochter der Zee" noemden. Inderdaad zou men meenen een bladerlooze heester te zien, purperrood, met fijne, teedere bloempjes aan de uiteinden der takken. Maar deze plant is wel degelijk een dier, welks bloem, evenals die van de zee-anemoon, eieren legt. Zijn deze eitjes eenmaal gelegd, dan verleggen zij zich, er komt een gaatje in waaruit een wormpje komt en kruipt. Dit spartelt heen en weer tot het een rots bereikt, waaraan het zich vasthecht, en weldra verandert het in een nieuwe plant. Zijn deze dieren gestorven, dan gaan zij in mineraal over en worden harder dan marmer. Zoo worden deze microscopische diertjes klippen, eilanden, vastelanden.

⁂

De diepte der zee is niet alleen het rijk van het buitengewone en vreemde, het is ook het gebied, waar de oudste diervormen als door een wonder bewaard zijn gebleven. Sommige vormen, welke men voor altijd verdwenen achtte, en die men slechts als fossielen vindt in onze steengroeven, worden levend teruggevonden in de kalme diepte van den Oceaan, waar zij eeuwen lang rustig voortgeleefd hebben.

Den 30sten November 1861 bemerkte de bemanning van het stoomschip de „Alecton" in de nabijheid der Kanarische eilanden een roodachtig voorwerp, dat op de golven dreef, zonder twijfel het overblijfsel van een of ander vaartuig. Maar neen! Het beweegt zich, het heeft pooten, het is een dier. Het lichaam was 5 à 6 M. lang en had acht zeer groote armen. De twee bleekgroene oogen, die geheel aan de oppervlakte van het lichaam lagen, waren sterk ontwikkeld en keken met vreeswekkende starheid, de bek geleek op dien van een papegaai. Kogels noch harpoenen hadden vat op deze slijmerige massa.

Ten laatste slaagde men er in, een strik om het dier te werpen. Doch toen men het monster, dat minstens 2000 K. G. moest wegen, met groote moeite opheesch, brak het door zijn eigen zwaarte in tweeën, en de beide helften verdwenen weer in de onbekende diepte, waaruit het te voorschijn was gekomen.

Wordt vervolgd.

meer bijzonder werk meende te moeten maken van rasverbetering der melkgeiten. Deze maand komen er 4 bokken en 1 geit uit Teneriffe. De geiten geven hier gewoonlijk niet meer dan ¼ liter melk per dag, door rasveredeling kan dit zeer goed tot 1 liter gebracht worden.

Het bestuur moet zich wel tevreden stellen met verbetering der geiten, daar een edeler soort schapen te duur kost; voor één ram vroeg men *f*300.

Pater WAHLEN vraagt, of de geiten van Teneriffe, het vorig jaar uitgekomen, niet erg zijn tegengevallen? Hij meent verder, dat het veel gunstiger resultaten zal geven, zoo het Bestuur de rasverbetering zelf leidde in eigen stal en weide der Maatschappij. Het op vaste uren melken, en voederen, het goed verzorgen der beesten wat zeer veel bijdraagt tot veredeling van 't ras, kon dan ook beter worden nagegaan. Als de Maatschappij zelve een kleine kudde aankocht en de kruising alleen tot deze beperkte en de bokken en geiten niet uitleende aan de leden, zouden de verbeteringen ook beter te controleeren zijn. Door later het verbeterde ras te verkoopen, zou deze verkoop ook weder een nieuwe bron van inkomsten wezen voor de Maatschappij.

De Voorzitter antwoordt hierop, dat de proef het vorig jaar genomen niet zoo erg is tegenvallen. De geiten zijn wel gestorven, maar de bok is nog flink. Dat de uitkomsten niet gering zijn, bewijst wel de menigvuldige aanvrage der leden om deze bokken. Het Bestuur zal echter zelf een bok en een geit afzonderen om de gevolgen beter na te gaan.

Nadat nog een brief van Z. K. H. den PRINS DER NEDERLANDEN, in dank op de tentoonstellingsportretten, was voorgelezen, werd de vergadering gesloten.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Gisteravond omstreeks negen uren overleed in het Moederhuis Welgelegen de Weleerw. Soeur MARIE KIECKENS in den ouderdom van 87 jaren. Een kleine ongesteldheid, zwakte en duizeligheid kondigden slechts eenige weken te voren het naderend einde aan. Eenige uren voor haar dood gesterkt door de H. Sakramenten, was haar verscheiden zacht en kalm.

Voor weinig Curaçaonaars zal deze religieuze een onbekende zijn, het was de zuster van wijlen Mgr. KIECKENS. In 1817 te Breda geboren, nam zij den sluier aan in de Congregatie van Roozendaal, waar zij een jaar later, in 1843, hare plechtige geloften aflegde. Den 1sten Mei 1859 kwam zij hier op Curaçao om zich aan het onderwijs te wijden.

Na zooveel jaren van opofferenden arbeid moge de Eeuwige Rust haar verkwikken; het Eeuwige Licht verlichte Haar.

Hedenmiddag 5 uren zal de begrafenis plaats hebben.

Welkom.

Met de *Prins der Nederlanden* keerde hedenmorgen de hier zoo hooggeachte Dr. FERGUSON uit Nederland terug. Hoe blijde wij ook zijn zulk een bekwamen geneesheer en kundigen oculist weder in ons midden te hebben, het spijt ons toch, dat de ziekte zijner echtgenoote tot zulk een spoedigen terugtocht noodzaakte. Onze beste wenschen voor haar algeheel herstel.

Officieele Berichten.

Volgens van den Nederlandschen Zaakgelastigde te Caracas ontvangen mededeeling, is de Heer J. M. CHUMACEIRO, benoemd Vice-Consul der Nederlanden te Coro, door de Venezuelaansche Regeering in die hoedanigheid erkend.

***

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. aan C. E. ISENIA, marechaussee der 2de klasse bij de brigade marechaussee in deze kolonie, tevens bode bij het Hof van Justitie en het Kantongerecht alhier, op zijn verzoek, met ingang van den 5n. October 1904, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

2°. aan den Heer Jan MONSANTO, geëmploijeerde ter griffie van het Hof van Justitie in deze kolonie, met ingang van den 6n. October 1904, wegens familieaangelegenheden, eene verlofsverlenging voor den tijd van veertien dagen verleend.

3°. aan den Heer J. F. K. VAN EPS, fung: Hypotheekbewaarder alhier, gerekend te zijn ingegaan den 5n. October. ll. tot verder herstel van gezondheid, eene verlofsverlenging voor den tijd van eene maand verleend.

Havennieuws.

Een groote menigte arbeiders zijn heden met de *Prins der Nederlanden* van Suriname huiswaarts gekeerd.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Sara Briceño, Arturo Cardoze [3], Candida Carrizales, J. A. Gonzalez, Josefita Henriquez, Virginia Hoeck, Fransinet Hoyer, Tomasita Palm (2), Clara Pinedo, Emilio Reinhard, Th. de Windt en Alfredo Donker, R. M. Lopez c|o Maduro Jr. & Co. en Andres Willems (Didi), (aangeteekend).

Consul.

De heer MOSES S. L. MADURO is benoemd tot consul van Guatemala.

Visch.

Met het stille weer schijnt er veel visch in onze haven te komen; reeds tweemaal zagen wij de visschers met het sleepnet werken en een vol net ophalen.

Haai.

Woensdagmiddag zag men een haai onze haven binnenzwemmen. Het dier bewoog zich geruimen tijd langs de oppervlakte van het water. Vreemd, dat er zoo weinig jacht op gemaakt werd.

Vereeniging „O".

Met vreugde vernemen wij, dat binnenkort weder een tweede opvoering der pantomine gegeven zal worden; men hoopt het zoo te kunnen regelen, dat het een paar uur vroeger is geëindigd.

Tarai.

De politie is ijverig in de weer om aan het buitensporige nachtbraken en ergerlijk burengerucht een einde te maken. Hopen wij, dat deze poging met succès bekroond worde.

Damaanleg.

In het tweede district werden reeds 5068 strekkende Meters opgemeten voor het aanleggen van dammen. De prijs, welke daar betaald wordt is 20 centen per Meter. De dammen moeten 75 centimeter hoog zijn, de hellingen aan beide zijden 1,5 M. en de top 2 voet breed Vele dammen zijn, Goddank, reeds gereed gekomen, de overige zullen wel wat geleden hebben door de zware regens dezer week.

Regen.

Woensdagnacht viel er 31 mM en Donderdagavond 26 mM. Ook hedennacht heeft het, ofschoon zacht, toch weer lang geregend, en nog schijnen de buien niet van de lucht.

Orkaan.

Van de bovenwindsche eilanden ontvingen wij een bericht, dateerend van 12 September. Ook toen was er nog niets bijzonders voorgevallen, alleen eenige kleine afwijkingen en vrees aanjagende teekenen, doch die weer spoedig voorbijgingen.

Bonaire en Aruba.

Ook op deze twee eilanden heeft het flink geregend, zoodat de planttijd algemeen goed inzet.

Strooheeden.

Een groote bestelling, welke voor Maart a. s. moet uitgevoerd worden, is hier ingekomen. 7000 dozijn hoeden moeten er geleverd worden tegen *f* 3,50 het dozijn. De vlechtsters ontvangen hiervan *f* 3 per dozijn.

Muziek.

De Otrabandisten werden Woensdagavond niet weinig verrast door een muziekuitvoering in de kiosk op het Molenplein. Overal toch was er aangekondigd, dat het concert gegeven zou worden op Pietermaai.

Nu, wij zijn dankbaar voor deze verrassing.

Het schijnt, dat de slechte toestand der muziektent op Pietermaai oorzaak is geweest van deze plaatsverschuiving.

Toen wij op het slot van het concert de altijd mooie taptoe hoorden blazen, verlangden wij weer eens naar zoo'n plechtige taptoe van meerdere muziekkorpsen tegelijk.

't Spijt ons verder nimmer meer het geestdriftige volkslied van Transvaal te hooren. Zouden de Boeren dat zelf ook nooit meer zingen?

Ook hadden wij al lang het russisch en japansch volkslied verwacht.

Bonaire.

Heden vernamen wij nog eenige bijzonderheden over den regen en het onweer op Bonaire.

Naar ooggetuigen verzekeren, sloeg de bliksem op een der bergtoppen rondom Rincon gelegen.

Al de mannen en vrouwen aan het tanki *Bentura* werkzaam, door het aanwassende water van de rooi opgejaagd, verloren hun eten, dat óf papnat doorweekt, óf door het water is weggespoeld. Geen van allen had 's middags nog iets gegeten. Men kan het aan hun gezichten wel zien. Verbeeld U, van de regen doorweekt, met leege magen stonden ze toch nog rondom het tanki *Tila* van blijdschap te zingen en te springen. 's Avonds liet de korporaal van het werkvolk een geit slachten en heeft dat vleesch onder het werkvolk uitgedeeld.

Toen de zanddraagsters naar huis wilden gaan, zagen zij tot driemaal hun weg door een woesten rooi versperd, waar geen doorkomen aan was. Ten laatste, toen het water wat verminderde, waagden zij elkander de hand reikend en vasthoudend de rooi over te steken. Overal zijn de trankeeren weggeslagen. Op *Onima* zijn twee groote dammen doorgebroken.

Zooeven hoor ik, dat aan de Playa de bliksem in twee huizen geslagen is. Verscheidene personen getroffen, bedwelmd; en een meisje, dat aan het strijken was, ligt nog buiten kennis. Een lijk, dat 's middags begraven werd, moest door dragers op bloote voeten naar Santa Anna gebracht worden.

—Vandaag leek Rincon uitgestorven. allen zijn naar de coenucoe om te planten.

Ingezonden Mededeelingen.

Buitenland.

DE OORLOG.

Eigenlijk nieuws is er weinig. Die kleine voordeelen aan weerskanten nu en dan behaald, laten ons vrij onverschillig. Wij wachten op de inname van Port-Arthur. Maar hoelang nog? De felle winter staat voor de deur. Besmettelijke ziekten zijn uitgebroken. Door den langen duur schijnt Japan langzaam te worden uitgeput. Als er niet spoedig een beslissenden slag wordt geslagen, vreezen wij 't ergste.

FRANKRIJK.

De staking, welke wij verleden week vermeldden, mag volgens ontvangen telegrammen zoo half en half als geëindigd beschouwd worden. Heel zuiver is de toestand echter nog niet.

—Wij laten hier eenige hoofdstukken volgen uit de rede door Combes te Auxerre gehouden.

„Onze politiek, zoo zei hij, heeft alleen en uitsluitend ten doel de wereldlijke samenleving in de reupbliek te bevrijden van elke afhankelijkheid in kerkelijke zaken. Al onze handelingen waren, van den aanvang af, op dit doel gericht en daarom haten ons de reactionnaire partijen. Twee jaren geleden waren er nog 16,904 orden-scholen. Wij hebben er reeds 13,904 gesloten en 500 zullen in het begrootingsjaar 1905 verwereldlijkt worden.

Combes gaf daarna een overzicht van de houding der regeering tegenover het Concordaat in het Keizerrijk. Gedurende de derde republiek heeft de Roomsche Kerk met grooten overmoed het concordaat uitgebuit

tot vestiging van haar macht. De bisschoppen verzetten zich tegen de regeering, de overheid en de wetten des lands. Rome weigerde systematisch het recht van de regeering te erkennen om bisschoppen te benoemen. Rome heeft een systeem van willekeur ingevoerd en schrijft zelfs de wetten voor aan geestelijken, die de landswetten in acht nemen. Dit zijn schendingen van het concordaat. Thans zou verder geduld en zwijgen onzerzijds niet alleen wijzen op een gevaarlijke zwakheid, doch zelfs zijn een openlijk afstand doen van onze rechten."

„Wij werden gedwongen of een krachtig protest te doen hooren, of de republiek te verraden. De curie heeft het concordaat vernietigd en het ligt niet in mijn persoonlijke bedoeling het weer in orde te maken. Dat zou tijdverspillen en een valsch spel zijn tegenover de republiekeinen."

„Het Vaticaan zelf heeft het concordaat willen opgeven. Onze republiek zal zich dus van de kerk afscheiden. Een echtscheiding dus uit wederzijdsche afkeer."

„Aan het parlement zal overlegd worden een ontwerp, voorbereid door den afgevaardigde Briand, dat een goede basis is voor de debatten, omdat het in verzoenenden geest is opgesteld. Doch de clericalen zullen op hun hoede zijn. Daarom moeten alle republikeinen een grootsche en welwillende opvatting van de quaestie toonen."

„Men dreigt ons met het onttrekken van het katholiek protectoraat in het Oosten. Deze bedreiging schrikt ons niet af. Het oude Frankrijk stelde zijn macht ten dienste van de kerk, die haar noodig had. Doch het nieuwe Frankrijk voelt niet meer de eerzucht de eerste dochter van de kerk genoemd te worden."

„Frankrijk dankt zijn aanzien aan zijn materieele macht en aan de ideeën van menschelijkheid en gerechtigheid, welke voorzitten bij zijn regeering. Daarom laten wij ons niet door een bedreiging brengen onder het roomsche juk."

Het parlement kan voor het nieuwe jaar nog afdoen behalve de begrooting de wetsontwerpen op den dienstplicht en op de vermogensbelasting.

„Daarna komen onmiddellijk de beraadslagingen over de scheiding van Staat en Kerk."

— De „Osservatore Romano" is, naar aanleiding van Combes' jongste redevoering, gemachtigd tot eenige verklaringen. O. a. zegt het blad, dat de Heillige Stoel nooit geweigerd heeft, de voorstellen te overwegen van de Fransche regeering ter vervulling van een opengevallen bisschopsplaats, zelfs wanneer men niet vooraf, volgens gebruik, niet officieel daarover geposst was. Ook heeft de Heilige Stoel nooit het bindende karakter ontkend van het concordaat, wel te onderscheiden van de organieke artikelen, en men is zich te Rome bewust altijd aan zijn verplichtingen voldaan te hebben. De Heilige Stoel heeft aan de Fransche regeering nooit eenige verklaring gezonden, betrekking hebbende op de scheiding van Kerk en Staat, noch eenige bedreiging ten aanzien van Frankrijk's protectoraat over de katholieken in het Oosten.

DUITSCHLAND.

De verloving van den Duitschen kroonprins wordt in de Duitsche bladen met ingenomenheid begroet en zoowel in 't belang van den Staat geacht als overeenkomstig de neigingen des Prinsen. Het „Berl. Tagebl." doet de politieke beteekenis der verbintenis uitkomen en ziet er een blijk van toenadering in tot de Deensche dynastie, van eene bevestiging der goede betrekkingen met Rusland en misschien zelfs van een toekomstige verzoening met het huis van Hannover.

Ter eere van het jonge paar is door de inwoners van Gelbensanden een fakkeloptocht van 200 man gehouden. De forstmeister" Van Oertzen, hield eene toespraak, waarop de Prins antwoordde.

Zijne aanstaande gemalin is den 20sten September 1886 te Schwerin geboren en opgevoed door eene Engelsche, mej. King. De wintermaanden placht zij met hare moeder te Cannes door te brengen. Verleden jaar bezocht zij in Rusland haren oudoom, Grootvorst Michael. Bij de feesten van 5 tot 12 Juli te Schwerin kwam zij herhaaldelijk met den Duitschen Kroonprins in aanraking en reeds toen werd eene verloving tegemoet gezien.

Men weet, dat de vader der prinses een halve broeder was van Koningin Wilhelmina's gemaal.

ROME.

De minister van Onderwijs zou het den 20 September te Rome gehouden vrijdenkers–congres openen, maar heeft daarvan op bevel des konings afgezien. De koning wilde niet, dat men de Paus hierdoor zou beleedigen en diep grieven.

De vrijdenkers hebben als openingsdag van hun congres den 20sten September gekozen, om de inneming van de stad des Pausen (20 Sept. 1870) te vieren.

Uit Rome wordt gemeld, dat het Vaticaan een protest-nota zal doen toekomen aan alle nuntii, daar de H. Stoel terecht van meening is, dat het gehouden vrijdenkers–congres een grove aanslag is tegen de Pauselijke waardigheid en een nieuw bewijs, dat de toestand, sedert 1870 te Rome in het leven geroepen, voor Z. H. onduldbaar moet worden genoemd. Door de nuntii zal deze nota aan alle regeering worden overhandigd.

— De *Osservatore Romano* publiceert een belangrijk artikel over het protectoraat. Aan de verklaringen herinnerend, die Combes gedaan heeft aan een correspondent der *Neue Freie Presse*, n. l. dat hij niets gaf om het Fransche protectoraat in het Oosten en dat hij geen enkele moeilijkheid in den weg zou leggen aan de mogendheid, die het protectoraat van Frankrijk zou willen overnemen, zegt de *Osservatore*, dat de openbare meening in Frankrijk daarentegen zich ernstig ongerust maakt omtrent het handhaven van dit voorrecht, dat er veel toe heeft bijgedragen, den Franschen naam in het Oosten roemrijk te maken. Bovendien hebben alle ministers van Buitenlandsche Zaken en zelfs Delcassé steeds gewezen op het groote gewicht van het protectoraat voor de ontwikkeling van den invloed en de oeconomische toekomst van Frankrijk.

Advertentien.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der „Red D Line" tusschen

NEW-YORK,

PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1904.	Philad.	Marcb.	Carcas.	Zulia	Philad.	Marcb.
Vertrekt van NEW-YORK	Oct. 1	Oct. 8	Oct. 15	Oct. 22	Oct. 29	Nov. 5
Komt aan te SAN JUAN	6		20		Nov. 3	
Vertrekt van „	7		21		4	
Doet CURAÇAO aan	9		23		6	
Komt aan te LA GUAIRA	10	Oct. 15	24	Oct. 29	7	Nov. 12
Vertrekt van „	12	16	26	30	9	13
Komt aan te PTO. CABELLO	13		27		10	
Vertrekt van „	14		28		11	
Komt aan te CURAÇAO	15	Oct. 17	29	Nov. 1	12	Nov, 14
Vertrekt van „	16	24	30	7	13	21
Doet LA GUAIRA aan	17		31		14	
„ PONCE		Oct. 26		Nov. 9		Nov. 23
„ SAN JUAN „	Oct. 19		Nov. 2		Nov. 16	
Komt aan te NEW-YORK	24	Nov. 1	7	Nov. 15	21	Nov. 29

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Merida	Marcb.	Merida	Zulia	Merida	Marcb.
Vertrekt van CURAÇAO	Oct. 10	Oct. 17	Oct. 24	Oct. 31	Nov. 7	Nov. 14
Komt aan te MARACAIBO	11	18	25	Nov. 1	8	15
Vertrekt van „	14	22	28	5	11	19
Komt aan te CURAÇAO	15	33	29	6	12	20

Drukker:

ALFREDO F. SINTIAGO.